

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(9:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1914, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 9 September	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	1914
--------------------	---	--------------------------------------	--	------

Under åkallan av de kristnas gud slår den pansrade näven.

Den pansrade näven, vilkens hotfulla silhuett länge ängslat och skrämt det fredsälskande folket i alla länder, har nu sänkt sig till slag. Och under det kalla dödstålet skälver nu nästan en hel världsdal. Det ohyggliga har hänt — det ohyggliga kunde alltså få hända!

Och man får ingenting säga om det eller det landets krigspolitik. Nå, kan att tåga hjälpa oss från indragning i denna helveteseld — *då må vi tåga*. Ty det kommer väl åter en dag — uppgörelsens. Och det finns dock — och deras antal kommer efter detta ohyggliga skådespel att växa oerhört — över hela världen ett folk, som önskar och fordrar rätten till fred de olika nationerna emellan.

Den politik, som tar sig uttryck och utlösning i ett hejdlöst och för folk och land meningslöst och förödande människoslaktande, har intet med civilisation och

kultur att skaffa. Möjligen krigskultur, men det skall i alla tider inför eftervärlden stå som en blodig skamfläck,

att vi ännu mot det tjugonde århundradet stodo så mitt i barbariet, att vi hade bruk för detta slags kultur.

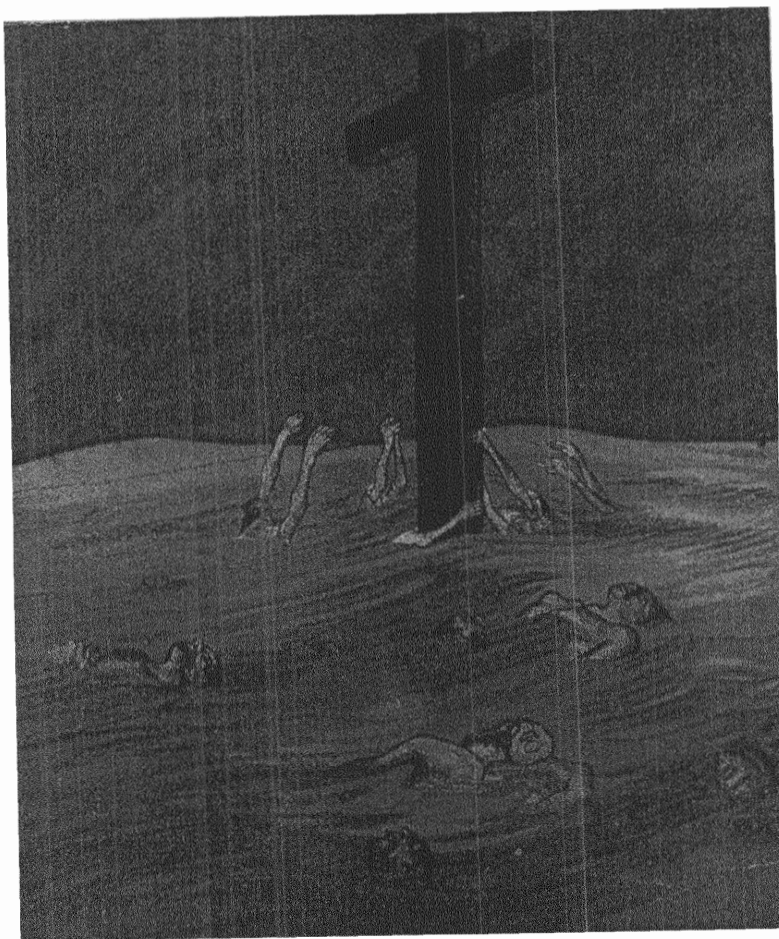

Bild ur den tyska skämttidningen »Simplicissimus» under Balkankriget.

Nu är denna blodiga ironi inför krigets gräslighet förstummad. Men *Simplicissimus* tiger icke blott utan deltar i krigshetsen.

Och dock, folken, de krigförande och andra, stå högre i civilisation än någonsin — fast det ju i vissa länder ej säger så mycket. När »fosterlandet kallar» gå de emellertid lugnt och lydigt till sin plikt, naturligtvis. Men de tänka. Och tankarna bli efteråt till frågor: *Varför? Varför?* Ja, varför? Och det talas om krigspartier och vapenfabriker och mycket annat. Men före och efter de gräsligaste slaktningar åkallas Gud, än av den ena krigförande makten, än av den andra. Det är osmakligt, men i krig tåga allra mest anständighetens lagar, och nu, som på järnkanslerns tid, tar vår herre parti för den som har de flesta kanoerna.

Att det är ganska världsliga makter som sätta i gång eländet torde i vår tid vara nästan allbekant. Visserligen kan man i en och annan stuga utåt vår avlägsna landsbygd få höra de gamla säga att det är enda stoffet till krig, att det är guds straff

över de syndiga människorna, men är det en stor son eller dotter i närheten, så låter det alltid lite ironiskt: »Ja, det där är sådant som prästerna lura i bönder.» Och när den onda tiden i form av dyrtid och utskrivningar av egna söner börjar närma sig så knota de allt lite var över vår herres dåliga urskiljningsförmåga.

*

Den 2 september har Germania firat 43-årsdagen av storslakten vid Sedan. Och efter den festen lär väl komma jubelropen över ännu nya, stora segrar över samma folk som 1871. Och nyss förut var det avgjort, att samma länders representanter skulle samlas till fredliga rådslag i fredspalmens tecken i Haag. O, parodi, nog är du med!

*

Andarna vakna — och därmed ha de hållit på sekel efter sekel. Så länge de ej ha sett världens sista krig — vad förmå de? Allt, allt blir ju grus och spillror, död och förgängelse under den härjande vilda jakten.

Den pansrade nävens hotande: Kom ihåg att det ändå till sist är jag som har makten, hänger som ett ovädersmoln över allt som verkas. Och aldrig blir det lycka, lugn och välstånd förrän man utbytt den nävens mordiska stålhandske mot fredens och fridens symbol, den vita fanan.

J. S.

Fredsförning.

Brottstycken ur "Tiden" ur Palmstiernas och Lindhagens redogörelser för deras inlägg vid Nordiska interparlamentariska förbundets möte i Kristiania 1914.

Ur Palmstiernas förslag.

Det är onekligen med en viss förvåning man erfar, att de mindre staterna knappast ägna någon uppmärksamhet alls åt fredssaken i sina budgeter. De belopp, vilka figurera där, är det ingenting att tala om. Vi utanordna enorma summor till militära försvarsändamål, men ha hittills nästan alldeles förbisett betydelsen av understöd till de pacifistiska. Det borde emellertid vara så, att vi med intresse uppsökte tillfällen att understödja vederhäftiga institutioner, som äro ägnade att främja fredssaken. Man är emellertid så ovan vid denna tanke, att varken de institut, som kunde komma ifråga, eller resp. stater själva, tänkt på, att det vore det naturligaste av allt, om de mindre staterna trädde stödande emellan, så fort det gällde något av värde inom fredsarbetet. Inom våra utrikesdepartement har man icke sinne härför. Den gamla surdegen siter kvar och diplomaterna förstå inte ännu, vad tiden kräver. Nu till dags behövs det pengar till allt. Stormakterna besolda ett utvecklat spionväsen mot varandra; rustningskapitalet finansierar pressen och har sina särskilda agenter, bekanta redan från Bismarcks memoarer, men de institutio-

ner, vilka uteslutande ägna sin verksamhet åt fredsbeståndets betryggande och folkrättens utveckling, röna knappast någon uppmuntran. Eller kan man som sådan betrakta de småsummor, vilka våra tre stater lämna? Inalles utger Sverige 3,550 kr., Danmark 4,700 kr. och Norge 1,700 kr., fränsett anslagen till Interparlamentariska unionen och vårt förbund. Sådant är inte rimligt. Det bör ju vara vårt intresse att finansiera arbetet mot kriget och det försumma vi alldeles.

Fränsett Haagkonferensens eller Interparlamentariska Unionens uttalade önskemål förekommer emellertid efter annan tankar, uppslag och definitivt utformade förslag, vilka alldeles förfalla endast av den anledningen, att det icke undersökts, om de måhända kunde äga något värde, som man borde ta vara på. Andra initiativ åter bli väl realiserade på grund av sin oomtivistliga nytta, men komma icke till användning i den utsträckning som önskligt vore. Jag vill såsom exempel anföra Winston Churchills förslag å den engelska regeringens vägnar år 1913 om en s. k. rustningspaus. Det avvisades väl från tyskt håll under förberärande att det knappast vore fullt uppriktigt menat och stötte på utomordentliga svårigheter, men någon närmare granskning av uppslagets verkliga värde för frågan om rustningarnas begränsning har icke skett. Ingen stat tog upp saken till undersökning för att med denna utgångspunkt söka vinna en lösning av det olidliga rustningsspörsmålet. När utrikesminister Bryan förlidit år framlade sitt förslag om upprättande av internationella undersökningskommissioner, vilka, när diplomatiska förhandlingar icke förmått lösa en konflikt, ostörda av fientligheter skulle få arbeta på en fredlig uppgörelse, så borde man ha kunnat vänta att detta goda uppslag särskilt av de mindre staterna skulle omfattats med livligt intresse och understöd. Men tills dato ha vi endast sett Holland och Italien träffa avtal med Förenta staterna på angiven grund. De mindre staterna ha varken sinsemellan eller i övrigt med andra makter ingått överenskommelser av detta slag.

Frågar man sig nu vad anledningen kan vara till att så mycket försumrats från de mindre staternas sida, tror jag att svaret närmast måste bli att det saknas ett organ, som ägnar hela sin uppmärksamhet åt hitörande angelägenheter och som tar erforderliga initiativ för att betrygga folkrättsarbetets behöriga fortgång. Intet officiellt institut tänker härpå och tyvärr sakna regeringarna ofta såväl tid som intresse därför. En oavbrutet arbetande motor, som håller arbetet i gång, saknas. När något verkligen sker, är det mer ryckvis och intermittent. Detta organisatoriska fel måste avhjälpas och förrän detta sker skola vi icke kunna nå vad vi avse.

De av Lindhagen till mötet gjorda framställningarna utmynade i en hemställan, att nordiska interparlamentariska förbundet för hugfästelse av 1914 års hundraårsminne måtte taga initiativ på sätt i framställningen närmare ifrågasatts eller annorledes till ett samlat framträdande från de nordiska länderna i fredsfrågan utåt och i främjandet av deras ytterligare samförstånd inåt.

Lindhagen skriver: De flesta av de sålunda ifrågasatta arbetsuppgifterna ha förut framförts av mig en eller flera uti svenska riksdagen, svenska interparlamentariska gruppen, svenska regeringen, svenska socialdemokratiska partikongressen, en skandinavisk arbetarekongress, det senaste allmänna nordiska fredsmötet, senaste världsfredskongressen, nordiska interparlamentariska förbundets delegerademöten och interparlamentariska unionens blivande kongress för i år. En framställning av dessa spörsmål innefattande ett återgivande och delvis en närmare utveckling av motionernas innehåll följer nedan.

Huvudfrågorna i det internationella problemet är proklamerandet av nationernas rätt samt genomförandet av ett världsspråk. Båda dessa saker äro ofantliga realiteter i nutiden och deras tillgodoseende skall som ingenting annat giva människorna luft under vingarna.

En stat måste uppbyggas på en rättsordning. Det fundamentala i denna rättsordning kallas statsrätten och dennas hjärtpunkt (magna charta) är erkännandet av statsborgarnas okränkbarhet och solidaritet. På samma grundvalar måste också världssamhället uppbyggas. Dess statsrätt, kallad folkrätten, måste vila på erkännandet av jämväl detta samhälles medlemmars okränkbarhet och solidaritet. Världssamhällets naturliga medlemmar äro nationerna. De äro organismer, sammanflätade av gemensamhet i härstamning, språk, historia, tillvarelsesätt, lagar och sedvänjor. Befästandet i den allmänna opinionen och såmedelst även i lagstiftningen av nationernas rätt att leva sitt eget fria liv är följaktligen huvudfrågan i fredssträvandena.

Därför framlade Emanuel Kant, grundläggaren av den nyare tidens tänkande, år 1795 såsom en grundval för folkrätten den principen, att folken hava en till tiden obegränsad och oförytterlig rätt att fritt förfoga över sig själva. Ferdinand Lassalle yttrade en gång i ämnet: "Principen om fria oavhängiga nationaliteter är grundvalen och källan, modern och roten till demokratiens begrepp över huvud taget. Demokrati kan icke trampa nationaliteternas princip under fötterna utan att såsom en självmördare lägga hand på sin egen existens, utan att helt och hållet och i grunden själv förråda sig." Det internationella socialdemokratiska programmet påbjuder "ett oavlatligt ingripande för alla nationers självbestämmanderätt och deras försvar mot krigiska angrepp och våldsamt förtryck". Den internationella fredsbyrå i Bern har nyligen föranställt ett förslag till en lagbok för den offentliga internationella rätten, som upptar bland allmänna grundsatsar, att förhållandena mellan nationerna regleras av samma allmänna rättsgrundsatsar och moraliska principer som förhållandena mellan individerna samt att nationerna hava en oförytterlig och för alla tider gällande rätt att leva sitt eget liv. Detta förslag framlades först för den allmänna fredskongressen i Stockholm 1910 med den motiveringen, att allt sedan organiserade fredsvänner funnits eller på visst sätt sedan 1867 har man förstätt att för att skapa freden kräves först och främst att organisera rättvisan mellan nationerna. Förslaget hänsköts vid nämnda kongress till en kommission, som ännu ej hunnit avsluta sitt arbete. Emellertid gjordes på mitt förslag i avvaktan härpå ett direkt uttalande på 1913 års allmänna fredskongress i Haag till förmån för just denna grundsats befästade i det internationella samlivet och beslöts, att frågan jämte andra borde underställas nästa officiella fredskongress i Haag.

Detta är nu några exempel bland många på det fortgående oundgängliga upplysningsarbetet om de ofrånkomliga grundvalarna för världsfreden.

Först och sist gäller det sålunda att i det allmänna medvetandet inplanta nationernas rätt såsom grundval för de närmaste tidernas fredliga världssamhälle. Detta mål främjes icke genom att förtiga sanningen under det politiska arbetet utan det är endast genom dess uttalande på alla ställen, som vi kunna bli fria. Därför måste tiden vara inne att offentligen föra detta språk även gent emot stormakterna och särskilt förefaller det som en förpliktelse, att man icke tiger i hela världen inför exempelvis sådana företeelser som russifieringsarbetet i Finland samt förtrycket i Polen, Nordsleswig, österrikiska gränstrakter m. m. dylikt. Det var i anslutning till en sådan tankegång som ett offentligt möte i Stockholm den 23 oktober 1913 gjorde ett uttalande till förmån för nationernas rätt och finska folkets självständighetskamp.

Inom det interparlamentariska arbetet hyser man en utomordentlig förskräckelse för en dylik frimodighet och ofta offerar man riktiga idéer för en skygg och ängslig opportunist. I detta måste väl dock socialdemokratien försöka göra någon ändring. Dess parlamentsmedlemmar måste erinra sig sin förpliktelse att "oavlätligt ingripa för alla nationers självbestämmanderätt".

Det ligger i öppen dag, vilken väldig gärning för fred och kultur det vore, om, såsom det blivit uttryckt, andarna inom folken kunde sammanföras till ett omedelbart utbyte av tankar och erfarenheter och sammanträffanden för överläggningar. Kravet på ett världsspråk (eller ett internationellt hjälpspråk) är grundat i nödvändigheterna. Med rätta har en av nutidens största språkvetenskapsmän, professor Hugo Schuchardt, redan 1888 uttalat som sin mening att "ett världsspråk är kronan på våra internationella inrättningar".

Länge har tillståndet med de många språkfamiljerna varit olidligt. Men det måste bli allt värre. Det är nämligen blott en tidsfråga, när det stora ryska folkets språk och därefter eller kanske samtidigt även de stora asiatiska folkens tungomål skola göra sin rätt gällande. Därtill kommer det ofantliga antalet smärre språk och dialekter, vilka också vilja och måste vara med i den allmänna samfärdseln mellan folken. Den babyloniska förbistringen blir sålunda alltmer ohjälplig.

Man invänder ofta mot ett konstgjort språk, att det icke kan på samma sätt som de levande språken, giva uttryck för ett folks innersta tanke- och känsloliv samt alltid måste komma att sakna modersmålets rika och skiftande uttrycksmedel. Härpå kan svaras, att för de allra flesta människor endast modersmålet kommer att bli ett levande språk. Främmande språk komma vid inlärandet alltid att framstå såsom konstgjorda. Det är väl då rimligare, att de flesta människor vid detta inlärande av för dem främmande former och uttryckssätt få tillfälle att inlära ett språk, som är enkelt och lätt tillägnat, samt blir en hjälpredda ej blott för några få på en liten del av jordklotet, utan för alla överallt. Den som har behov, tillfälle och fallenhet står det alltid fritt att lära sig vid sidan av modersmålet och världsspråket vilka levande språk han vill. Med tiden blir nog även ett konstgjort världsspråk mäktigt att uttrycka vilka tankar och känslor som helst. Det blir med andra ord även det "levande", ja kännare säga att de senast konstruerade språken redan äro det.

(Forts. å sid 10.)

G. Hedenvind-Eriksson: Vid Eli vågor. Tidens förlag. 2 kr.

Att Hedenvind-Eriksson blir en författare att räkna med, icke som en god, passabel författare att slå ihjäl döda stunder med, utan som en, som kommer att hänföras till de bästa, de överlägsna, det har han visat med Eli vågor. Jag känner honom tyvärr inte från något hans föregående arbeten och vet icke vad man med ledning av dessa hade rätt att vänta av honom, men jag tror inte man säger för mycket, om man av författaren till Eli vågor har rätt att vänta sig den fullödiga konstnären.

Eli vågor är en bok om arbetet och arbetare. En bok om nybyggjarlivet från de trakter, där den "välsignelsebringande civilisationen" gör sina första strandhugg för att lägga den kapitalbringande obygdén under sin

lydno. Det är alltså det hårda, det tyngsta, det primära arbetets starka män författaren skildrar. Dessa det säregna vandringslivets män, födda till arbete, men med den okuvliga frihetsflamman i det friska, sjudande blodet. Och författaren känner dessa män och deras liv och han levandegör dem inför oss från innan till utan. Under den sträva, hårda ytan bor ett mänskligt hjärta i var man. Solidaritetens lagar få kanske aldrig så vackra, så innerliga uttryck som bland dessa till språk och åthävor brutalaste, vars hela liv är ett enda umbärande. Blott ett umbärande inte, sälja inte för än så lockande byten — det är friheten, vandringslusten, äventyrlusten.

Morgondagens bekymmer är icke deras svaga sida. Obunden och fri går deras vandring från bygd till bygd. Varhelst det ges hårt, tungt arbete för en tid, där ta de sig ett ögonblicks rast.

Men det är icke blott i karaktärsteckningen och i situationsskildringen — ex. en mästertligt gjord skildring från nybyggarkaféet en kväll efter avlöningen, då oförrätterna icke tålas två gånger förrän smockan hänger i luften — det är icke blott i detta H.-Eriksson är en stark författare. Han är jämväl en språkets mästare.

Ja, så stilistiskt högt står hans bok, att man rent av kan befara att han skall bli en de litterära finsmakarnas utvalda. Och dock — han förtjänar ett bättre öde. Ty hans bok är realism på ett odlat, kultiverat språk, men ett språk, vars dialog flyter på det mest lediga naturliga sätt. Eli vågor måste därför bli en arbetarnas bok. Den är mer värd än de flesta av våra moderna författares urvattnade up to date-böcker från salongernas erotiska luft. Denna bok ger något om livet, om den kalla verkligheten. Men ändå ingen okonstnärlig tendensbok.

K a o n.

Brunnsviks folkhögskolas nionde vinterkurs

börjar 15 oktober 1914 och fortsätter med 14 dagars julferier till 1 maj 1915

Manlig och kvinnlig kurs pågår samtidigt. Samundervisning meddelas i följande ämnen; svenska språket, matematik, bokföring, allmän och svensk kulturhistoria, geografi, biologi och hälsolära samt psykologi.

Särskild manlig kurs i: kommunal- och statskunskap, nationalekonomi, fysik och kemi, astronomi och geologi, träslöjd.

Särskild kvinnlig kurs i: slöjd (vanlig vävnad och konstvävnad), linne- och klädesöm, kvinnlig hygien och barnavård samt födoämneslära. Dessutom erhålla kvinnliga elever en förkortad kurs i samhällslära och naturvetenskap.

Vid skolan förekomma litteratur- och musikstunder, landskapsaftnar, lekar och sång. Gymnastik och vinteridrott (skidor, skridsko) övas. Exkursioner företagas. Undervisningen är kombinerad med studiecirkelsverksamhet, diskussioner, stämmor och andra praktiska övningar. Tillgång till rikhaltigt bibliotek. Skolan vilar på nykterhetsvänlig grund och tillfälle gives till inträde i nykterhetsföreningar på platsen.

Kursavgiften, 50 kr., erlagges omedelbart vid kursens början. Avgifter för bostad, mat och vedbrand erlaggas månadsvis med 40 kr. pr månad (1:35 pr dag). Avgifterna belöpa sig alltså till 290 kr. för hel kurs (6 månader). De, som så önska, få mot särskild betalning kvarstanna vid skolan under julferierna. Alla elever äta i skolans matsal och bo, så långt utrymmet medgiver, i skolans bostäder, innehållande rum för 2—4 personer samt enkel inredning. Lyse och undervisningsmaterial bekostas av eleverna själva. Linne, täcke (filtar), madrass- och örngottsvar för halmfyllning medtages, likaså om möjligt skidor och skridskor.

Åldersgräns: 18 år. Personer med smittsam sjukdom mottagas ej. Inträdesansökan, som skall vara skriftlig och åtföljas av frejd- och skolbetyg samt innehålla uppgifter om födelseort och yrke, inlämnas senast den 15 sept. till föreståndaren för Brunnsviks Folkhögskola, adr. Sörvik. Tidsutdräkt bör undvikas, då blott ett 50-tal elever kunna beredas plats. Skolan åtnjuter statsbidrag, varför obemedlade och mindre bemedlade elever äga utsikt att erhålla statsbidrag. Detta bidrag uppgick under senaste läsår till i genomsnitt 92 kr. för obemedlad och 55 kr. för mindre bemedlad. Genom riksdagsbeslut ha stipendie-medlen i år höjts och kunna därför något högre belopp påräknas. Dessutom utdelar skolstyrelsen åt medellösa elever från Kopparbergs län stipendier till ett sammanlagt belopp av 200 kr.

Efter Kristus.

En rätt gammal herre som jag aldrig sett förut kom nyss in till mig.

— Förlåt, sade han, det här är ju en tidning, visserligen inte någon riktig tidning —

— Åhå! sade jag.

— Men ändå, jag tänkte, kanske vet dom något —

— Vad vill Ni veta?

— Jag är ju en gammal man och jag har ju börjat bli litet slö kanhända — det är bara några små frågor — om jag tors besvara.

— Låt höra.

— Vad är det för dato i dag?

— Det är den 28 augusti 1914.

— Efter Kristi födelse?

— Naturligtvis.

— Vi ha världskrig? Och det är sant vad som står i tidningarna?

— Inte allt. Men mycket är för litet sant och mera är för mycket sant.

— Människor, unga, hederliga människor, som inte känna varandra, döda varandra, sticka sönder varandra under kval och lidanden? Miljoner oskyldiga få lida? Svälta? Barn och kvinnor lemlästas? Är det sant?

— Tyvärr sant — men varför frågar Ni om allt detta?

— Förlåt, unge herre, sade den gamle, men det är bara en fråga till: vilken dato är det i dag?

— Jag har ju redan sagt det: den 28 augusti 1914 efter Kristi födelse.

— Det är just det, mumlade den gamle — Efter Kristi födelse!

Och han gick lika stilla som han kommit.

H. Z.

(Ur Söndags Nisse sept. 1914).

Rösträtt i mobiliserings-tider.

Mot bakgrunden av de senaste dagarnas händelser var det helt naturligt att behandlingen av rösträttsfrågan vid innevarande riksdag skulle tilldraga sig alldeles särskild uppmärksamhet och det torde icke vara för mycket sagt att intresset delades lika mellan den soc.-dem. motionen om borttagande av de orättfärdiga strecken och kvinnorösträttsfrågan. Nästan med återhållen andedräkt lyssnade man till den debatt som fördes, d. v. s., om man nu egentligen kan tala om debatt i detta ords vanliga bemärkelse, ty de anföranden av värde som hölls voro värtaliga argument för att rasera de skrankor som hittills utstängt hundratals av svenska män från att äga medborgarrätt. Män, som på grund av att de icke betalt sina debetsedlar i dessa dagar ingalunda ansetts ovärdiga som fosterlandets väktare, och som nu enigt och utan tvekan måhända gå att offra allt, t. o. m. sin existens, för att värna landets säkerhet.

Det bleka, matta svar som högern gav i debatten övertygade nog ingen men det behövdes ej heller, högern vet att den har röstövertikt ändå.

Det är ett gammalt ordspråk som säger att den herren vill förgöra den slår han med blindhet. Högern kommer ej att få anledning att beklaga sig, den hopar själv flitigast det bränsle som en gång skall förgöra dess makt. Rösträttsdebatten den 22 aug. 1914 skall utgöra ett nytt kapitel i historien om "förstakammargärningar".

171 tusen män voro vid senaste val diskvalificerade. Det är något fullkomligt ofattbart att denna siffra skall komma att ökas med många tusental hittills välfrejdade män — på grund av att de under nu rådande mobilisering och arbetslöshet icke kunna bli i stånd att betala sina skatter.

Det har tätt sig för många fullkomligt upprörande att de nu mobiliserade och deras familjer skulle nödgas motaga hjälp av fattigvården. Också ha alla goda krafter arbetat för att detta skulle kunna undvikas och det kommunala understödet lämnas utan efterräkningar, men där man nu kan undvika fattigstreckets står skattestrecket lika oundvikligt kvar. Det är som sagan om de båda klipporna Scylla och Carybdis, den som möjligen kan undkomma den ena, törnar obevekligen mot den andra.

Skälen emot kvinnorösträtten synas även börja tryta för högern, alltså fick man ta vad man hade och det blev det gamla vanliga.

Frågan är inte mogen! Men det var inte precis några av högerns mera lysande talare, som denna gång riskerade sitt anseende med denna spirituella förklaring.

Man har svårt att, nu liksom förut under debatten, tro sina egna öron. Det är svårt att tro att, i dessa allvarsfyllda tider, då oro, ovisshet och bekymmer pressa varenda ansvarsmedveten människa till eftertanke — någon i första kammaren står och säger: Svenska folket är inte moget för medborgarrätt. Nog har man hört detta skäl förr, så man kunde ju låta bli att taga det så hårt — men just nu verkar det hårdare än vanligt. Om situationen ej vore så allvarsam skulle man ha mera sinne för det enbart löjliga i att högerns parti, som under det senaste året i försvarsfrågan till det otroliga utnyttjat kvinnornas agitationsförmåga, i gengäld ger kvinnorna detta underbetyg, men detta intresserar oss mindre för tillfället.

Men det skall aldrig kunna glömmas att den svenska högern i ett ögonblick, då hela folkets medborgaranda, kanske starkare än någonsin tar sig uttryck, i riksdagen t. o. m. mer än vanligt nonchalant behandlar en av hela folkets livsfrågor.

Under de senaste åren, som ju huvudsakligen bestått av försvarsagitation, har ej begärts annat än offer av folket, icke minst av kvinnorna. För att nu inte tala om att det kan vara jämförelsevis lätt att "offra" av överflöd och lyx, så hade måhända icke ens dessa ivriga agitatorer kunnat tro att vi så snart skulle stå inför en verklighet där icke blott sken-offer skulle bli nog, utan verkliga offer skulle krävas. — Nu äro vi där — och vi ha redan sett, o f r å n k o m l i g e n s e t t, hur det är arbetarklassen som får bära de tyngsta offren, för dem blir det i dessa dagar att offra varken mer eller mindre än det dagliga brödet, och för många, många hela deras existens.

Det skulle göra sådana herrar av högern, som Clason, Ekman i Jönköping och Boberg gott att få kasta en blick in i fattigmans hem i dessa dagar. Det kan hända att den säkra rösten då skulle svika dem om de hade uppfattning nog att lära av vad de finge se.

De skulle få se hur dessa många tusende arbetarhustrur med förtvivlans hjältemod söka hålla nöden borta från hemmen. Det är ingen slö resignation inför olyckan utan vi få i stället bevittna ett energiskt arbete och en solidaritet som helt enkelt är storartad.

De offer som nu krävas ut av folket de krävas såväl av den som kan bära dem, som av dem som digna under bördorna. Riksdagshögern hade haft i sin makt att göra det lätt att bära varje börda men den föredrog att låta det dra ihop till storm.

Den erfarenhet arbetarklassen har från rösträttslördagen är att högerns representanter av händelserna "ingenting lärt och ingenting glömt" och icke kan mäta vidden av de offer arbetarklassen nu utan tvekan ger sitt land.

Högern har länge arbetat på nationell samling inom vårt land. Inför den

nuvarande situationen ha händer räckts från alla håll, men för arbetarna ter sig resultatet av det hela som om allt vore brustet.

Agda Östlund.

I skymningen vid ån.

(Ur Vilb. Ekelund: ELEGIER.)

*Åter här den tysta, ljumma
höstkväll jag sakta går
in från parkens lövhvalv skumma.
Hospitalets klocka slår.*

*Stilla allting in i blida
töcken sjunker mer och mer.
Ifrån vägens almar glida
våta löven ljudlöst ner.*

*Barndomsminnen, tysta, veka,
sakta, mjukt för själen stå,
liksom lena kinder smeka
de och se med ögon blå.*

Ur *Ove Eklunds* på Tidens förlag nyligen utkomna arbete, *Kriget*, återge vi följande som brottstycke:

De vita vagnarna.

»Morituri te salutant.»

Det kom så hastigt över oss, att vi inte hann bilda oss någon föreställning om vad som egentligen skedde.

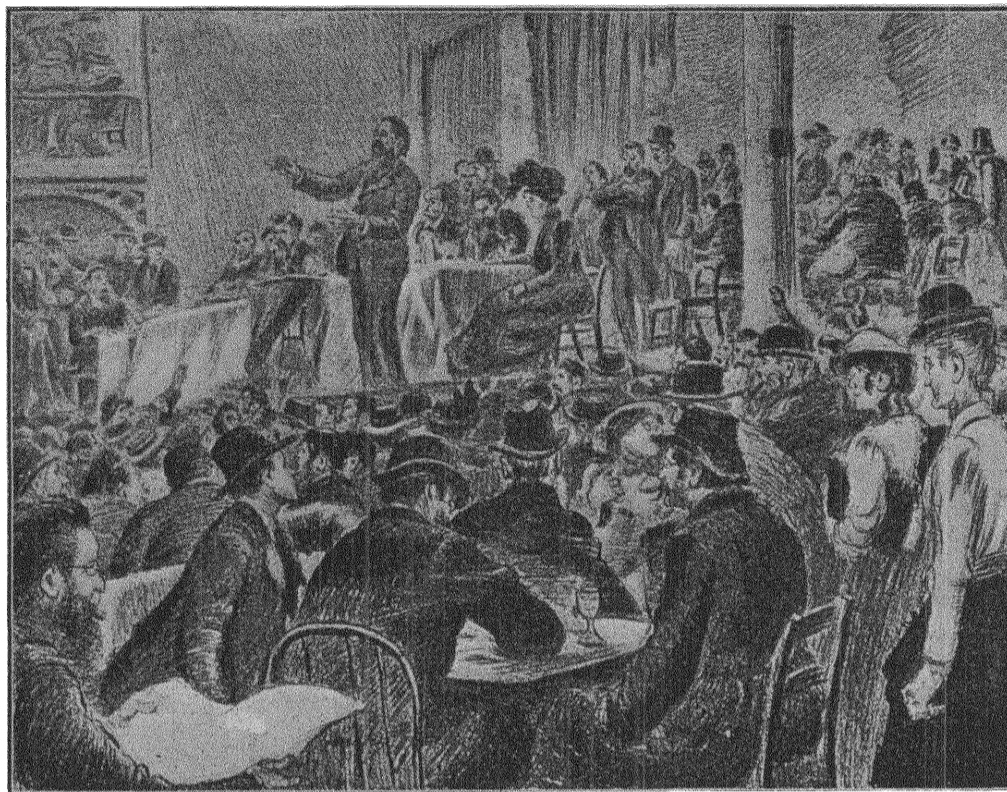
Från en höjd blev vi plötsligt beskjutna av fienden mitt under det vi tågade, och den allra vildaste oordning uppstod genast.

På en gång förändrades alla de raka leden till ett enda myller av kroppar, som trängdes, knuffades och sparkades åt alla håll. På en gång höjde sig i luften ett enda vanvettigt larm av tjut, skott och förvirrade, lönlösa kommandorop. Och under allt detta visslade kulorna ned över oss.

Men det, som skrämde oss, var nog inte, att allt detta kom så fruktansvärt oförberett. Snarare tror jag skräcken slog oss så med ens därför, att vi inte såg någon enda levande varelse.

Det var något hemskt och oförklarligt med detta vinande regn av kulor, om vilket ingen visste, varifrån det kom. Och det var något helt enkelt överkligt med detta angrepp från bakhåll, det stred helt och hållet mot det, som vi hade trott var krigets första och sista lag, det, att striden är en kamp man emot man, bröst emot bröst.

Inte tänkte vi så då under denna fäsansfulla förvirring, vi tänkte över huvud taget inte alls. Men nu efteråt, när jag kan sitta och tänka över det i lugn, då förstår jag att det var just denna besvikenhet på något vi drömt högre om i

INTERNATIONALEN I PARIS. Jules Guesde talar.
När skall Internationalen samlas härnäst?

tysthet och nästan längtat efter, som framkallade hela denna vanvettiga skräck.

De enda, som inte förlorade besinningen, var officerarna.

De måste ha väntat detta lömska anfall från bakhåll, de måste ha gått och tänkt på, att något sådant troligen skulle komma att ske. Annars kan jag inte förklara deras lugn, ty, det måste jag erkänna: de var nästan onaturligt lugna. Det var som om de hade tyckt, att detta var en sak, som inte angick dem själva så mycket som oss.

Men vad hjälpte dem deras lugn! Vad förslog en handfull aldrig så lugna officerare mot oss, mot hela massan av soldater! Vi var dem flera hundra gånger överlägsna i styrka och antal, och vad värre var: vi var skrämde från allt förstånd av det vanvettiga, som nu för första gången mötte oss.

Vad ville dessa stackars officerare göra, för att åter få detta tjutande galna virrvarr av människor till ordnade led igen? Vad ville de göra för att vi, som nu handlade efter våra egna mänskliga instinkter, skulle sluta upp därmed, och inte tänka på, att vi hade egen vilja, eget förstånd, vilket bjöd oss handla just så, som vi gjorde? Vad ville de göra, för att få oss att fatta, att vi inte var något annat än nummer i leden och att vår första och sista skyldighet var att lyda?

Jo, de ville göra allt, som stod i deras makt, men den var så hopplöst liten just nu. Deras vilja kunde inte förhindra den påbörjade flykten, ty kommandoropen drunknade i det djävulska oväsendet, och skulle inte blivit åtlydda, även om vi hade hört dem. Inte heller kunde de få oss till ordning och lugn genom att skjuta ned dem, som ville fly, vi hörde inte så noga varifrån skotten kom, om det var från fienden eller våra egna.

Men denna ohyggliga förvirring fick ett slut, lika hastigt som den hade börjat.

Det blev några små mörka figurer synliga i en glänta, och bakom dem dök där nya upp, kom där andra springande, krypande, smygande från alla håll: de tycktes vuxna upp ur jorden.

Och så egendomligt det låter, var det inte mer än dem, vi behövde se för att åter förvandlas till människor, som tänkte och handlade efter egen vilja.

Den hemska känslan av något övernaturligt försvann med ens, när vi fick syn på fienden. Ty nu var det verkligheten, som mötte oss, om jag också för min del fann den tröstlöst mycket gråare och grymmare än den poesifyllda hjältekamp för ett heligt mål, som jag fantiserat om i sömnlösa nätter.

Jag hade drömt om två härars marsch mot varandra på en öppen solig slätt med musik och i stormen smällande fanor. Jag hade känt en försmak av stridens lust och hänförelse. Jag hade tänkt på min skyldighet mot landet, mot min hustru och mina barn, och jag hade känt mig stolt över mitt värde.

Nu insåg jag med ens, att allt detta var sjukliga fantasier. Ty nu mötte mig verkligheten, och den var så enkel och så brutal, att den bara bestod av ett lömskt anfall från bakhåll och några små svarta figurer i skogsbrynet.

Och det var visserligen något helt annat, än vad jag hade väntat mig.

Men min insats, min gärning skulle jag i alla fall få göra. Den kunde inte vara stor, inte större eller märkvärdigare på något sätt än de andras, mina kamraters. Ty det enda jag kunde göra var, att sticka eller skjuta ned en främling, som jag aldrig sett, vars språk jag ej förstod, och att sedan kanske själv dö som lön för detta.

Men i det överspända tillstånd, vari jag befann mig, syntes mig denna hand-

ling så stor, så nödvändig, att jag tyckte mig ej kunna leva utan den. Den reckte sig mot skyn, den överskuggade allt, den dolde själva solen och dess sken.

Jag vet inte om jag fick göra den, och i så fall, om den gav mig tillfredsställelse eller om jag blev besviken. Det är spårlöst borta på samma underliga sätt som så mycket annat i livet plånats ut ur mitt minne och medvetande.

Det enda jag minns är, att plötsligt stod jag inte upprätt längre som förut.

En kulspruta hade börjat sända ut sitt blyregn inne i skogen: de ettriga, hopplöst regelbundna smällarna väckte mig ur min bedövning. Nu var det också någon, som skrek, långa, isande skrik, som från något underligt, vilset djur.

Och nu låg jag på marken med skott och rop och tramp av många fötter runt omkring mig. Långt borta var det ett myller av svarta kroppar, som trängdes meningslöst hit och dit. Plötsligt såg jag en arm höjas och därunder ett skratande ansikte. Men tänderna var bortskjutna, och om hakan rann blodet rött. Tydligt var det en vansinnig.

I min hjärna slet det och sprängde av något främmande, kallt föremål, och nu — kände jag dvalan smyga sig över mig.

Korta, befallande rop, skott och vilda skrån korsade varann i luften, en hästs ångestfyllda gnäggning dog bort inne i skogsdjupet och plötsligt — fick jag en spark i sidan av en tung stövel.

Bakom mig larmade kulsprutan, själva marken darrade och skalv.

Så kom natten...

När jag kom till medvetande, var det, som om jag hade sovit en tung sömn i många, tunga år.

Var jag befann mig visste jag inte, det föreföll mig på något sätt som om jag föddes med detta uppvaknande, så främmande och oförklarligt syntes mig mycket av det, som omgav mig.

Men inte allt: jag måste på något sätt ha levat förut, ty jag visste att det, som teg och djupnade över och omkring mig var natten, det, som flämtade rakt över mitt huvud likt tusen små lågande ljus, det var stjärnorna. Och det, som långt borta lyste med ett vekt och stilla sken, det var ingenting annat än gryningen av en ny dag.

Men det var något jag hörde, som jag inte kunde förklara.

Ibland lät det som ett barns sakta kvidande, ibland som ett mummel av många, talande röster. Ibland dog det alldeles bort, men med vinden kom det igen, och för var gång starkare.

Det kunde vara människor eller djur, ett vattenfalls brus eller kanske bara skogens susning. Jag grubblade över det till en början, men efter en stund tyckte jag det var helt naturligt, att det där ljudet skulle höras, det föreföll mig, att jag hört det så alltid.

Samtidigt kom det över mig en bestämd känsla av något fasansfullt, som förestod. Och ur min hjärna, där det

Bild från det Louvain som existerade före kriget. Filosofiska institutet, en del av ett märkligt universitet.

Detta anlades på 1400-talet, och var en gång Europas förnämsta, besökt av 6,000 studenter. Oersättlig är förlusten av Louvain.

Råare, hänsynslösare än någonsin i nyare tid härskar kriget.

En engelsk tidning yttrade: "Böterna för dessa förbrytelser skola i sinom tid utkrävas till yttersta skär-

ven, icke av Tysklands sköna städer, icke av oskyldiga kvinnor och barn, men av krigsherrarna och det ohyggliga preussiska systemet självt. Världen känner sig nu övertygad om att ingen varaktig fred står att vinna innan styrkans evangelium för alltid tystats ned."

förut endast varit ett myller av halvfärdiga och obegripliga bilder, sköt plötsligt fram en hel, en färdig tanke i blixlik klarhet. Jag förstod den ögonblickligen, och min mun upprepade den mekaniskt gång på gång: du skall dö.

Ja, jag kände att jag skulle dö nu. Ty jag såg, att bredvid mig satt dödens stora, svarta fågel tyst och bidande. Och jag visste, att den bara väntade på, att mitt hjärta skulle höra upp att arbeta och mitt blod att rinna hett och ångande genom ådrorna för att få sänka sina gula, krökta klor djupt in i mitt bröst och flyga med mig någonstans långt bort. Ibland vände den på huvudet, sakta och liksom sorgset: jag såg det i ett underligt, gult sken, som tycktes uppstå ur själva marken. Och var gång den gjorde så, såg jag att de svartblanka ögonen inte bara speglade hans egen, vilsna vildfågelsjäl, de speglade också min egen fasa, min egen ångest inför det oförklarliga.

Så hade denna stora svarta fågel suttit stum och väntande, och så skulle den sitta — jag visste inte hur länge. Men ju mer jag såg på den, desto mer försonade jag mig med dess närvaro — till slut skrämde den mig inte längre. Det var, som vore det helt naturligt att den satt där — liksom jag nyss hade böjt mig för det främmande, oförklarliga ljudet.

Men detta berodde nog på, att jag hade fått något annat att sysselsätta mig med i mina tankar — helt nära mig växte där i luften upp en syn, som fyllde mig med en dunkel längtan, en otydlig smärta.

Det var ingenting märkvärdigt jag såg, — tvärtom, det var så enkla och vardagliga saker, så fjärran från allt det

underliga, som ruvade över mig likt ett tryckande svart moln. Därför fyllde det mig också med en sådan obeskrivlig ro, att jag hade velat skrika högt av glädje, om jag kunnat. Men när jag försökte det, fann jag att jag varken kunde öppna min mun eller röra min tunga.

I ett starkt, skimrande ljus framträdde plötsligt två små låga rum med rödrosiga tapeter och tobaksmörka gardiner framför fönstren, som var oklara av en hel vinters samlade damm.

Utanför reste sig några höga träd, kanske var det popplar — det kunde jag inte se — men en gren slog prasslande mot rutan, gång på gång, utan uppehåll.

Först tyckte jag, att det inte fanns någon människa där, men så upptäckte jag plötsligt, att det satt en kvinna framme vid det ena fönstrets ljuskrets. I knät hade hon någon slags sömnad, men hon arbetade inte nu: händerna låg sjunkna, och hon såg ut i rymden mot något fjärran mål. Inte kunde man just säga, att hon var vacker, inte heller ung, men hennes ögon strålade med en helt förunderlig glans. Det måste ha varit någon tung sorg, någon djup längtan, som levde fram ur de ögonen, annars kunde deras makt inte vara så stor.

Vem hon var visste jag inte, men när jag såg henne sitta där och stirra ut i rymden, då kände jag att hon var en del av mig själv, av mitt liv. Och en ångest tog mig, en längtan kom över mig, så stark, att jag inte var den mäktig.

Jag ville kasta mig ned på mina knän, tvinga henne att stanna kvar och förklara för mig detta underliga, som min hjärna ej förmådde fatta. Men jag kunde det inte: när jag försökte, vek hon undan, plånades hon ut.

"Kejsrerliga tyska generalguvernementet Belgien." När vi andra känna en sådan smärta inför dessa ord, som innebära den grövsta förolämpning mot folkrätten, vad skola icke då landets egna arma invånare känna! Frankrike kanske ock får bära förödmjukelsen av tyska epitet. Tanken därpå är så förfärlig, att den kan ej tänkas ut. Paris, världens huvudstad, än en gång besatt av ett främmande folk! Det sades, när kriget bröt ut att germanismen var i fara. När har den någonsin varit i fara? Men inför möjligheten att romansk kultur skall utplånas ryser den mänsklighet, som inser att även annat är rätt att leva än germanism.

Skall internationalen i förening med upplyst frisinne från andra partier vid fredsslutet kunna försvara rättens och människokärlekens fordringar eller skall mänskligheten förtrampas under maktens järnhäl?

Må vara att tyska medlemmar av internationalen, på grund av den olyckliga alliansen mellan Ryssland och Frankrike, å belgisk och fransk jord anse sig strida mot tsardömet. Man har dock längtat efter en verklig protest. Den enda som nu skulle imponerat: att tyska medlemmar av internationalen gjort halt vid belgiska och franska gränsen och vägrat föra anfalls- och förintelsekrig mot neutral stat och mot franska republiken.

Anna Lindhagen.

Inte heller kunde jag skrika av ångest och fasa, som jag ville. Jag kunde bara stirra och stirra med mina svidande, sömnlösa ögon, jag kunde bara grubbla över allt det oförklarliga: vem jag var, om jag var människa eller djur, om jag var död eller levande, och om detta var himlen, helvetet eller ingenting. Och över kvinnan: hur jag kunde se henne så tydligt, att jag urskiljde varje hennes minsta rörelse — hon var ju så långt, långt borta ifrån mig!

Men plötsligt var det något, hon hörde eller såg: hon lyssnade, öppnade fönstret och böjde sig ut.

Underlig, underlig var hopen av människor, som drog fram där nere på den solsteka gatan! Alla gick de i raka led, fyra och fyra, alla hade de gevär på axeln. En liten, tjock karl med en väldig nacke gick bredvid dem på trottoaren. Han hade så mycket guld på mössan och på kragen, han var bestämt något riktigt fint. Kanske en kung...

Men vad var det kvinnan i fönstret ropade ned till dem, med sin mjuka, litet ångsliga röst, vad var det för en underlig, tveksam fråga hon mumlade och mumlade? Och vad var det de svarade?

De svarade ingenting alls på hennes fråga, de ropade och skrek utan sammanhang och mening. De gjorde gester åt henne, en kastade till och med en slängkyss. Och en stor, grov karl med ett löjligt-litet och smalt ansikte ropade utan avbrott: "Vive la France! Vive la

Från kvinnor

har till vår tidning insänts följande genom soc.-dem. kvinnoklubben i Karlstad:

I dessa orosfyllda tider, då hela Europa bävar inför alla de fador ett världskrig medför, och då vi nu sett att kapprustningarna, vilka rustningshetsarna påstått vara en garanti för fred, i stället visat sig vara en orsak till krig, känna vi kvinnor behov av att uttrycka vår avsky och vårt förakt för dessa barbariska lagar, som tillåta mord, rån och stympning, och vi fordra i rättvisans och rättfärdighetens namn den rätt som genom orättvisa lagar frånhänts oss, den rätt, genom vilken vi bli i tillfälle att förhindra råheten och barbariet att triumfera.

Vi vilja se ett folk som växer upp i fred och endräkt, ett folk med ett levande rättfärdighetskrav, som sätter rätt före makt, och som sätter som sitt högsta bud: »Allt vad I viljen människorna skola göra eder, det gören I ock dem.»

K. G.

Olika uttalanden av kristna:

»Här är icke jude eller grek. Alla ären I ett i Jesus Kristus.»

(Aposteln Paulus.)

»Væ victis.»

(Kejsar Vilhelm.)

France!" och fäktade med den lediga armen.

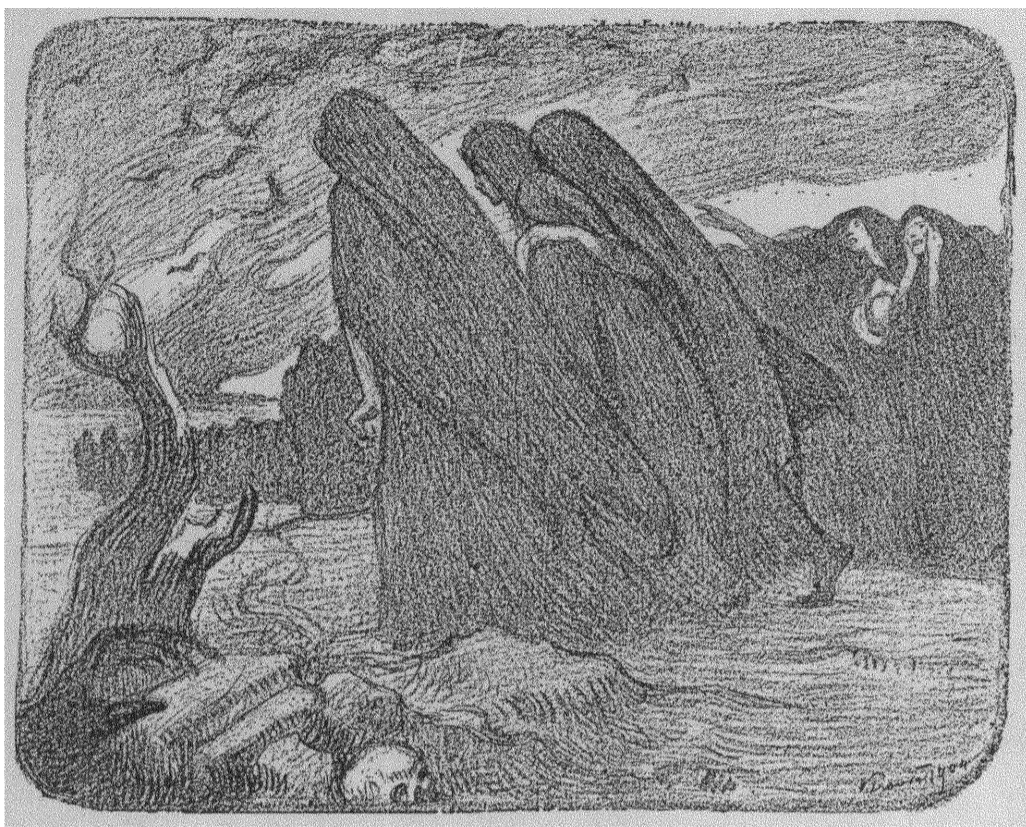
Varför förstod jag ingenting av allt detta? "Vive la France!" Vad var det?

Men skaran drog förki. Ropen och skränet och trampet av många, tunga fötter tystnade, det blev så stilla på den lilla gatan under de höga träden. Duvorna, som skrämde flugit undan, vände tillbaka och började plocka på marken som förut. Och någonstans i närheten slog en klocka sex, eller var det kanske sju: det lät som om klangen kom från de tågande, vita molnen.

Och när det sista, tvekande slaget dött bort, då var det som alltsammans sjönk ned under mina fötter. Valv öppnades, murar föll, det blev till dimma och ingenting.

Borta var rummen och kvinnan i fönstret. Borta var gatan med solskenet under de höga träden. Borta var de underliga, tågande människorna och deras än underligare gärningar. Borta var också duvorna, som plockade mellan stenarna.

Och över mig sänkte sig den stora, barmhärtiga natten, sömnen utan drömmar, lik döden, det stora undret, som skall komma en gång...

MÖDRAR OCH MAKOR. Tavla av V. Prouvé.

Världskriget.

En mansålders stormaktspolitik av C. N. Carleson. Tidens förlag. Pris 1 kr.

Denna bok är utomordentligt välkommen. Med hägkomst av den skicklighet, med vilken författaren skött den utrikespolitiska avdelningen i Soc.-Dem., kan ingen anses vara mera kompetent än redaktör Carleson att behandla de tilldragelser, som kanske äro de märkligaste någon människogeneration fått uppleva.

För att ytterligare tvinga våra läsare att inse nödvändigheten att läsa denna bok meddela vi dess huvudinnehåll:

Stormaktsgruppering efter 1870—1871 års krig. Panslavism och pangermanism. Förberedelser till fransk-ryska alliansen. Wilhelm den II:s æra. — Bismarck ur leken. Fransk-ryska vänskapen förvandlas till allians. Japans uppstigande till stormakt. Förvecklingar och krig på Balkanhalvön. Tsarens "fred". Haagkonferensen. Imperialism i engelsk politik. Protektionism och frihandel. De stora flottrustningarna begynna. I och med boerkriget växande kallsinnighet mellan Tyskland och Storbritannien. Stormaktspolitik i det nya seklet. Rysk-japanska kriget 1904. Generaluppgörelse mellan Storbritannien och Ryssland i Asien. Trippelententen. Marockokonflikterna. Ryska revolutionen. Turkiska revolutionen och densamma följer. Tripolis-kriget. Balkan-kriget 1912. Rustningsminskning och inter-

parlamentariska konferenser. "Storserbisk" jäsning. I engelska parlamentet vid krigsutbrottet.

Författaren säger i sitt företal: "De olika årtiondenas maktlägen och maktförskjutningar sammanfattas här i en konkret och objektiv framställning, som, utan att alls göra anspråk på någon fullständighet, likväl söker återge de allmänna och viktigaste dragen av de storpolitiska utvecklingsförlöppen. Om därvid skildringens tonfärg vittnar om, att färgerna legat på en socialdemokratisk palett, lämnas likväl fakta och sakförhållanden därav oberörda. Vårt syfte har varit att ge läsaren material till att bilda sig ett självständigt omdöme om tingens gång."

De socialdemokratiska palettfärgerna äro vi tacksamma för. Där fastslås några av de enda ljuspunkter, som finnas i vår världs nuvarande nattsvarta mörker. Dessa äro "socialistiska röster i krigsutbrottets timmar".

Aftonen samma dag talade på ett möte i Paris Vaillant — veteranen från pariskommunen:

"Krigets gräsligheter år 1870 och vidden av det brott, som då begicks mot civilisationen, ha fruktansvärt överträffats, framhöll han, av det tillstånd av omätligt barbari, vari vi i dag befinna oss... Socialisterna skola fylla på en gång sin plikt mot fäderneslandet och sin plikt mot socialismen."

Marcel Sembat yttrade: "Om vi befinna oss här, är det därför att Jaures har velat det. — — — Om han vore här, vad skulle han säga er? Han skulle säga er med Vaillant, att kriget framför allt icke får döda det socialdemokratiska partiet eller ens suspendera dess liv."

Vi vilja försvara den franska kulturen, men vi vilja icke förstöra den tyska kulturen." A. L.

Några sparsamhetssynpunkter.

Frågan om sparsamhet är i dessa dagar brännande. Det stöter dock nästan på hån att ge råd i frågan, när man vet, att de flesta innevanarna i vårt land leva på en inkomst, som står nära existensminimum. Att det stora flertalet kan reda sig under sådana förhållanden, visar väl, att vårt folk i stort sett är ett sparsamt folk. Eftersom tidningens redaktion dock begärt få ett inlägg i frågan om ekonomisk hushållning, har undertecknad valt att framhålla några synpunkter i fråga om sparsamhet, som just nu äro aktuella.

Ett av de första försiktighetsmått, som allmänheten uppmanades att iaktta, när denna svåra kristid började, var att i möjligaste mån inskränka bränsleåtgången. Koltillgången inom landet är ej på långt när tillräcklig för landets behov. Kol användes som bekant icke endast direkt som bränslematerial, utan det utgör också materialet för framställning av lysgas. Man förstår då också varför kraftiga uppmaningar till sparsamhet med lysgas alltså tillställas allmänheten genom tidningarna. Förbudet mot export av stenkol från England fasthålls visserligen icke lika strängt som för några veckor sedan, men vilken dag som helst lära vi kunna stå inför möjligheten, att all stenkolsimport upphör. Att vedpriserna under dessa förhållanden också sprungit upp i höjden är helt förklarligt, och följaktligen stå vi inför nödvändigheten att söka nedbringa användandet av bränsle över huvud taget till det minsta möjliga. Lyckligtvis behöva vi tills vidare ej räkna med bränsleåtgång för uppvärmning av våra bostäder.

Inom hushållen är det alltså vid matlagningen, som det gäller att försöka minska bränsleåtgången. Detta låter sig också mycket väl göra, om man för alla långkok beslutar sig för att begagna sig av s. k. "sparkokning". Det har så mycket talats och skrivits om hökokning m. fl. av de metoder, som användas vid matlagning för att spara bränsle, så man tycker frågan snart borde vara utdebatterad, men ännu finns det folk, som ej brytt sig om att ens göra ett försök att använda dylik kokning, och så länge torde det vara berättigat att tala därom.

Många rätter (t. ex. av kött, torra ärter och bönor, gryn, torkad frukt m. m.) behöva ej för att bli färdiga hållas vid kokpunkten hela tiden. Om man, efter omkr. 10 minuters kokning av rätten, kan åstadkomma en värme-grad av 80—90 grader, under en viss tid, olika lång för olika saker, är det fullt tillräckligt, för att dessa rätter skola bli färdiga. Det gäller alltså att med tillhjälp av något ämne, som ej alltför hastigt släpper genom värme, hindra avkyllning av kokkärlet och dess innehåll. Sådana ämnen äro t. ex. just

hö och mjukt papper. Man fyller en tomlåda med hö eller hopskrynklad papper, makar plats för kokkärlet, nedställer detta (med tättslutande lock), sedan rätten kommit i kokning, häri och lägger en kudde, stoppad med hö eller papper, tätt över grytan.

Det finns i handeln s. k. koklådor, stoppade med nöthår eller ull. De ha emellertid den lilla olägenheten att de kosta pengar, pengar som i detta fall äro alldeles onödiga att ge ut, då man så lätt själv kan åstadkomma en koklåda utan någon kostnad. En annan olägenhet följer också med dessa fina koklådor, näml. att de äro avsedda för viss bestämd storlek på kokkärlet, vilket gör att man ej kan sätta ner vilken gryta som helst i dem.

Man kan helt undvara koklåda och endast begagna sig av tidningar, om man så önskar. Sedan rätten kokat några min., lägger man på locket, lindar 7—8 tidningar tätt omkring kärlet och ställer undan det på ett bord.

Rätter, som färdigkokas på detta sätt, behöva naturligtvis ett par timmars längre upphettning, än om de få koka på spisen hela tiden. När man använder sig av dessa tillagningsmetoder bör man alltså tänka på att det behövs längre tid än vanligt för tillagningen. Det är också av vikt, att locket är upphettat, innan grytan inpackas och att man använder mindre vätska än när man kokar på spisen hela tiden. Detta senare är helt naturligt, ty någon avdunstning från rätten förekommer ju endast den stund rätten kokar på spisen. Om man vid vanlig kokning beräknar t. ex. 2 l. vatten, minskar man vid sparkokning denna mängd med 3 dlr (2 kkpr.).

Vill man spara bränsle, bör man vidare se till att spisen är i gott stånd. Man bör en och annan gång torka bort sot under ringar och lock. Samlas det mycket sot, så fördröjes upphettningen. Om man vid bakning finner, att undervärmen är dålig, bör man öppna sotluckan under bakugnen och med en sotraka ta bort det där hopade sotet. För att man skall få jämn ugnsvärme är det av vikt, att murbruket ersättes kring bakugnen, när så behövs.

Dragluckan är en nödvändig hjälpåre, när det gäller att spara bränslet i spisen. Är den i olag eller rent av borta, lönar det sig att låta sätta den i stånd, bara man sedan beslutar sig för att använda sig av den. När kokning börjat, bör man stänga dragluckan för att hindra för starkt drag och därmed onödig bränsleåtgång. Ett sådant försiktighetsmått bidrar också till bättre resultat vid matlagningen, ty en rätt, som kokar häftigt, blir lättare misslyckad, därför att den lätt blir bränd, och, om det är en rätt av gryn eller andra torkade saker, sväller den ej så bra som vid långsam kokning.

När man använder gas vid kokning, bör man, för att ej slösa med den, se till att lågan alltid är blå med grön

kärna. Om den är gulaktig och luktar gas, visar det, att gasköket eller gasspisen är i olag och behöver rengöras eller repareras. Av vad ovan sagts om häftig kokning inses lätt, att man måste moderera även gaslågan efter uppkokningen. Man skruvar ned den till den minsta möjliga, sedan rätten kommit i kokning. Men den måste redan från början inrättas även efter kokkärlet, ty om lågan går utanför kokkärlets botten, förloras mycket värme.

För ett stort hushåll blir det alltid hushållning att baka hemma, särskilt om man samtidigt söker tillgodogöra sig värmen ovanpå spisen. Bröd av grovt mjöl är alltid billigare än av fint mjöl. Nu är det ändå mera skäl att företrädesvis använda det grova mjölet, ty visserligen har det stigit i pris, men ej jämförelsevis så mycket som vetemjölet.

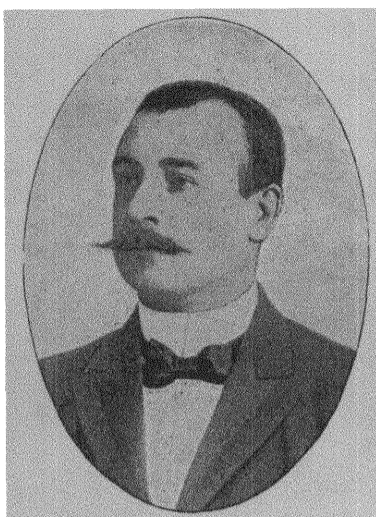
Av grovt rågmjöl, vatten, sirap, salt och jäst bakar man ett gott bröd, som blir betydligt billigare att äta sig mätt av än s. k. franska bröd. Bröd av grovt mjöl är också i många avseenden hälsosammare än av det fina mjölet. Det grova mjölet innehåller näml. mera salter än det fina mjölet, salter som äro stärkande för benbyggnaden, vilket har särskild betydelse, när det gäller barn. För dem är det mycket nyttigt att få det grova brödet hårt, i form av spisbröd. Hårt bröd drar emellertid lätt mera smör och därför blir det ju ej alltid ur sparsamhetssynpunkt det bästa.

Utgiften för smör hör för många hushåll till de drygaste kostnaderna, men det är en post, på vilken besparing kan göras, då det numera finns växtsmör av mycket god kvalitet. Om man har mycket begränsade inkomster, är det därför nog ej så klokt att kosta på sig riktigt smör, om det ock för många ytterst är en smakfråga. Det synes dock vara klokare göra besparingen här än på annat håll, när den dock måste göras, ty denna indragning gör ej inknappning i näringen. Margarin är näml. lika närande som smör. Om ej smaken är det avgörande, är det svårt förstå, att man kan ha motvilja för margarin eller växtsmör. Snyggheten vid tillverkningen kan man vara lugnare för när det gäller margarin än smör, ty den förra tillverkningen står under kontroll. Råmaterialet bör ej heller verka avskräckande, ty fettarter hämtade från växtriket (växtoljor) äro ej mindre aptitliga än fettat från mjölk.

För stekning är det bäst att använda flottyr. Allt fett, som blir över vid matlagning, bör man ta vara på. När man kokar kött, bör buljongen få stå, tills den kallnar. Flottyrkan, som bildas ovanpå, avtages, när buljongen skall användas. Denna flottyr är mycket god och kan hålla sig länge, om man smälter ner den i en järnkastrull och låter den koka, tills allt vatten kokat bort. När man ste-

Helene Nilsson.

Karl Nordström.

Ester Jägerstedt.

Stockholms allm. kvinnoklubbs sångkör.

Sin 15-åriga tillvaro firade klubben den 27 aug. med ett enkelt samkväm.

Kören bildades 1899 på initiativ av Stockholms Allm. Kvinnoklubb och startade med 10 medlemmar, men har utvidgat sig, så att medlemsantalet nu är 44. Av dessa är det endast en, som tillhört kören från dess början, nämligen fröken Lotten Jäderlund, som är dess kassaförvaltare. Hon har väl förstått att hålla ihop styvrarna och som följd därav kan kören nu glädja sig åt ett eget praktigt pianino för inövningarna.

Som sånglärare erhöll kören hr Karl Nordström och han har hela tiden med intresse, tålmodighet och ihärdighet arbetat för kören. De av körens medlemmar, som längre tid kunnat följa hans arbete och förstått hans betydelse för kören, äro även honom tacksamma.

Sedan 1901 hava fröken Ester

Lotten Jäderlund.

Jägerstedt, som är körens ordf., och fröken Helene Nilsson varit med.

Av dess 15-åriga verksamhetsberättelse kan man få en god inblick i körens arbete och göres här några utdrag:

I fråga om arten av körens arbete har

ker fläsk, får man vanligen mer fett än som lämpligen kan hållas över fläsket. Det är klokt att hålla upp allt fett i en kruka, skölja ur pannan med litet kokande vatten och hålla detta som sås över fläsket.

Potatis har visserligen nu sjunkit i pris, men vi ha nog att motse ovanligt höga potatispriser hela vintern. Man bör därför vara mer än vanligt noggrann med att ej skära bort mer än nödvändigt vid skalningen. Man förlorar minst genom att koka den oskalad, ty det är då möjligt att få av endast skalet.

Potatis kan denna tid bra ersättas med pumpa eller växtmarg. Man stuvvar den på samma sätt som man stuvvar blomkål. Längre fram på hösten får man en bra ersättning för potatis i kålrötter och rovor, brynta eller, de senare, stuvade som föregående.

Mycket mera voro att tillägga angående hur man i den dagliga hushållningen kan iakttaga sparsamhet, men utrymmet är redan allt för hårt anlitat. En sak måste dock tilläggas å propos den kraftiga uppskörtning, som blev en

följd av världskrisen. Felet får ej helt tillskrivas affärsmännen, ty när en så panikartad rusning efter livsmedel uppstår, är det nog så förklarligt om en våldsam prisstegring blir följden. Om allmänheten vill öva inflytande på livsmedelshandeln, fordras, att den ej förlorar besinningen och länsar marknaden, utan söker hålla inköpen inom vanliga eller rimliga gränser.

Bästa sättet att öva inflytande på priserna är, att konsumenterna sluta sig samman i handelsföreningar. För medlemmar i en kooperativ affär äro abnorma prisstegringar omöjliga och skulle för övrigt vara tämligen oskadliga, då ju vinsten i alla händelser återgår till köparen i form av högre utdelning. En stark kooperativ handelsförening är den bästa regulator på privat-handels priser. Därför bör det ligga i dens intresse, som verkligen vill en klok hushållning, att på allvar göra något för den kooperativa rörelsens tillväxt, d. v. s. att ingå som medlem i en kooperativ förening.

Gertrud Bergström.

den, förutom egna konserter, 1 å 2 gånger årligen företagit konsertresor till Sigtuna, Visby, Västerås, Nyköping och Oxelösund; tillsammans med Stockholms Arbetaresångförening företagit konsertresa till Eskilstuna; i samband med L. M. Ericssons orkester avhållit tvenne konserter och tillsammans med Orfeuskören anordnat konsert i Gustav Vasa-kyrkan, varvid av båda kören tillsammans utfördes Lindblads "Drömmarna". Tillsammans med ovan nämnda kör gavs sedan matiné å Fenixpalatset. Vidare har kören medverkat tillsammans med Stockholms Arbetaresångförening m. fl. körer vid Strindbergfesten å Cirkus 4 juni 1912.

Den första konsert, som hållits i Folkets Hus i Stockholm, anordnades av Stockholms Allm. Kvinnoklubb och dess sångkör i B-salen, innan A-salen ännu var färdig. Den blev mycket lyckad. Ellen Key höll föredrag — utsålt hus.

Tillsammans med Stockholms Allm. Kvinnoklubb har kören anordnat tvenne konserter med en behållning av kronor 614,90, vilken odelat tillfallit Stockholms Allm. Kvinnoklubbs feriebarns beklädnadsfond, och dessutom medverkat utan ersättning vid klubbens konsert till förmån för denna fond samt likaledes vid 6 basarer, där behållningen av tombolan tillfallit ovan nämnda fond.

Tillsammans med L. M. Ericssons Stråkapell har anordnats konsert i Folkets Hus' A-sal. Behållningen tiuföll organiserade arbetslösa.

Kören har medverkat å Södra Folkets Hus' konsert i Katarina kyrka och dessutom under dessa år medverkat vid 125 möten, 90 fester och föreläsningar, därav 13 utan ersättning samt 3 lustresor.

Utän ersättning har kören medverkat vid trenne stora möten för kvinnor under storstrejken samt ett strejkmöte i Hornsbergs hage, Kvinnornas Fackförbunds lustresa 1905, kvinnoklubbens femtonårsfest med lustresa 1907, Kulturella Ungdomsrörelsen 1907, Holmias Kvinnogille 1908, konsert för en sjuk arbetare 1908, logen Svithiod för de arbetslösa 1909.

Kören har sjungit å följande sjukhus och inrättningar: Grubbens filial 1 gång, Sabbatsbergs sjukhus 2 gånger, Serafimerlasaretet 2 gånger, S:t Görans sanatorium 3 gånger, S:t Eriks sjukhus 2 gånger, Solna Alderdomshem 1 samt vid Söderby sanatorium 1 gång.

För medlemmar med bekanta har kören anordnat 20 samkväm och utflykter.

Utän Stockholm har kören, utän sina egna konsertresor, medverkat vid konserter och fester i Huvudsta, Hagalund, Sundbyberg, Örby, Sickla, Ektorpe, Neglinge m. fl. platser.

Kören, som rekryterats mest av unga yrkesarbeterskor, handelsbiträden, telefonister samt några få tjänarinnor, har under 9 månader av året en lektion å 2 timmar i veckan och ferier under juni, juli och augusti.

Varje medlem betalar en inträdesavgift av 50 öre. Dessutom betalas f. n. 10 öre pr medlem och vecka under de månader arbetet pågår.

Med god sammanhållning, allvarligt arbete och blick för sitt mål: att bidra vid organisationsarbetet inom soc.-dem. partiet samt att söka åstadkomma en väl skolad damkör, hoppas vi att kören länge har en uppgift att fylla.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Nyköpings allm. kvinnoklubb

hade å sitt ord. augustimöte en enkel avskedsfest för en av sina från staden avflyttande medlemmar. Under de år som klubben existerat ha kamrater rest från oss både till Stockholm, Norrköping och Karlskrona. Ja, även några som företagit den sista resan, var och en lämnande ett tomrum efter sig. Vår nu på flyttning stadda kamrat är fru Ida Johansson; hon, som tagit initiativet till vår klubs bildande, gått ur hus i hus för att på en lista få namn tecknade av de kvinnor som intresserade sig för ett sådant företag. Blev så klubbens första ordförande, har villigt deltagit i arbetet inom densamma, varit v. ordf., kassör, i flera år revisor, samt hela tiden, med undantag av innevarande år, varit »Bris» kommissionär.

Då vi nu å detta möte uttalade vårt tack för vad hon gjort för vår klubb och önskade henne lycka och framgång på den nya plats och i den där varande klubben kändes det blott som ett tillfälligt avsked, ty vi hoppas å våra kvartalsmöten få återse, då färden ej blir längre än till Oxelösund. Själv tilltalad av den stämmningsfulla stunden, vår vackra fana, blommor, kamratskap m. m. gjorde på vår kamrat, uttryckte hon sitt varma tack för denna överraskning, manande oss *alla till enighet i arbetet*, överseende med ofullkomligheter, ej misstydande varandra, utan väl inseende att blott genom gott samarbete och förståelse kan framgång vinnas för allas vårt gemensamma mål: Socialdemokratiens seger! och *Full medborgarrätt för kvinnan!*

G. S.

(Forts. av Lindhagens redogörelse för sitt inlägg vid Nordiska interparlamentariska mötet.)

En annan även för de skandinaviska länderna viktig fråga är en utveckling av det mellanfolkliga skiljedomsförfarandet. Detta är av naturliga skäl ännu ofullkomligt. En domstol finnes visserligen upprättad, som man i brist på annan överenskommelse kan vända sig till, nämligen den av samtliga staters regeringar inrättade domstolen i Haag. Men det saknas

i mångt och mycket och i all synnerhet rörande rättens grundprinciper en internationell lag att döma efter och likaså en exekutiv myndighet, som kan verkställa domstolens beslut. Den senare bristen är kanske något mindre betydelsefull, då vederbörandes goda vilja att rätta sig efter domstolens beslut i förening med trycket från den mellanfolkliga opinionen utan tvivel är större, när det gäller stater än enskilda personer. Men värre är, att det, som sagt, saknas lagstiftning även om de mest grundläggande principerna. Följden därav är, att domstolens utslag blir beroende av domarnas godtyckliga uppfattning. En dom, som är byggd icke på lag utan på godtycke, har alltid varit fruktad och däri ligger säkerligen förklaringen till den stora tvekan, som gör sig gällande att hänskjuta mellanfolkliga tvister till ovillkorlig skiljedom.

De förutnämnda frågorna röra det allmänna fredstillståndet och framtidens internationella rättssamhälle. Beträffande åter de ämnen, som mest plåga upptaga det interparlamentariska arbetet, eller spörsmålen om krigets förbättrande och begränsande, är frågan om permanent neutralitet för smärre stater väl en bland de viktigaste. Neutralitet förefinnes redan såsom rättsbegrepp i det internationella livet, men uppgiften är att skydda den mot väpnade kränkningar under alla förhållanden. Frågan synes vara invecklad och föremål för olika meningar. Då därtill kommer att den rör sig med vissa för de skandinaviska länderna mycket osannolika framtidsperspektiv samt bygger på ett bibehållande av militärbördorna väsentligen oförminskade kan det ifrågasättas, om denna fråga numera är så synnerligen betydelsefull. Det steg som nu borde tagas synes mig vara en neutralisering med ett förnuftigt innehåll, det vill säga en sådan neutralisering, att med den följer befrielse i det väsentliga även från rustningsbördorna. Detta bleve ett nytt internationellt problem, vars lösning skulle medföra en utomordentlig fördel för de neutraliserade länderna under deras dagliga liv och på samma gång gav ett föredöme ägnat att väcka en oemotståndlig längtan säkerligen hos de icke neutraliserade staterna.

En annan fråga, som det är på tiden att börja ägna någon uppmärksamhet, är spioneriet i fredstid. Det borde icke få ifrågakomma, att under fred mellan två länder, det ena skaffar sig kännedom om det andras militära förhållanden annorledes än med tillitande av lojala medel, som äro medgivna och stå var och en till buds.

Det nuvarande tillståndet är en oefferrätthet utan like. Ett land straffar spioneri inom det egna territoriet, men samtidigt anordnar, understöder eller gillar det självt spioneriet för egen räkning i det andra landet. Detta är rättslig anarki. Ett otillåtet spioneri är dessutom i själva verket ingenting annat än ett neutralitetsbrott eller rent av en krigföring under djupaste fred.

Synnerligen sammanbindande är enhetlighet i mynt, ävensom i mått, mål och vikt i hela världen. Överensstämmelse i förra avseendet är redan på god väg att bringas till förverkligande med utgångspunkt från det franska systemet. Ännu viktigare kanske är att vinna ett gemensamt mynt för hela världen och synes därtill även den franska myntenheten ur olika synpunkter äga företräde vid valet.

Beträffande härefter organisationsfrågan är vinnandet av enhetliga institutioner den vägledande uppgiften. Ytterst gäller det här att erhålla en världsregering och ett världsparlament. Denna angelägenhet är icke längre att betrakta som någon utopi, i det att förhållandena redan framvingat begynnande ansatser till dylika institutioner. Till en världsregering har man ansatser uti de allmänna regeringskonferenserna uti Haag samt därutöver för olika speciella ändamål. Sammanträffanden för överläggningar och beslut från folkmaktens sida

förekomma i de allmänna fredsföreningarnas världskongresser, interparlamentariska unionens konferenser, Internationalens allmänna kongresser samt de talrika speciella världskongresserna med ombud från skilda folkliga verksamhetsområden.

Såsom i motionen erinrats äro ock frågorna om försvaret och avrustning i all synnerhet ägnade för ett gemensamt övervägande. Uti detta avseende får jag hänvisa till min motion inom andra kammaren (nr 202) vid 1914 års senare riksdag, däri yrkats att riksdagen, med anledning av det kungliga förslaget till försvarsfrågans lösning, ville anhålla att kungl. maj:t måtte jämväl taga initiativet till ett målmedvetet framträdande uti den svenska utrikespolitiken för fredsfrågans lösning i dennas hela vidd och särskilt i syfte att undersöka möjligheten av en entente eller allians mellan de nordiska länderna för en gemensamt företagen avrustning efter det program, som i motionen huvudsakligen uppdragits, eller med andra ord för nordens neutralisering med befrielse väsentligen från rustningsbördor.

* * *

Lindhagens från den vanliga politikens synpunkt såsom icke aktuella ansedda förslag antogos ej av det interparlamentariska mötet.

Det skall bli egendomligt se, om de fredsmöten, som anordnas efter kriget, komma att bliva lika försiktiga i sin fredsförning.

I »Die Gleichheit»

för den 4 september, vilket nummer, just då vår tidning går i press, kommit red. tillhanda, är naturligtvis förbud för alla radikalare protester. En uppsats »Kvinnoplikt» innehåller dock påpekanden om krigets ohygglighet, hållna i en rätt skarp ton.

Vidare innehåller numret en redogörelse för vad kvinnorna göra i Berlin för att lindra nöden. 654 partikamrater hava ställt sig till förfogande i stadens hjälpverksamhet för de inkallades familjer. I var och en av de 23 hjälpkommissionerna har en borgerlig kvinna och en partikamrat ledningen om hand. Man får också veta, att dessa understöd icke givas i form av fattigvård.

Vid ordnandet av nödhjälpskommissionerna i Berlin synes alltså följas samma principer som hos oss i Stockholm.

Våra husdjur behöva

omsorgsfullaste vård och rengöring, om de skola trivas och inte förorsaka några obehagligheter i hemmet. Hundar skola grundligt badas i en tvålhaltig, tämligen ljum Solidar-Lösning, hundkorgar och fågelburar tvättas på det noggrannaste men förvånansvärt lätt i en het Solidar-Lösning av 8—10 liter vatten med 3 skedar Solidar.

”SOLIDAR”

är nutidens bästa, billigaste och verksammaste Tvättpulver, och det ersätter i bruket alla andra Tvättpulver och tvättmedel.

»Solidar» försäljes överallt.

$\frac{1}{1}$ originalpaket 30 öre, $\frac{1}{2}$ originalpaket 16 öre.

Bruksanvisning finnes å varje paket.

SOLIDAR

Lärorik tabell för husmödrar, utvisande pris å livsmedel samt deras olika näringsvärde.*

Pris	Närings- heter för 1 öre	Pris	Närings- heter för 1 öre
Rågmjöl, sammalet..... 25 öre pr kg. 141	Vetemjöl 35 öre pr kg. 102	Fläsk 160 öre pr kg. 32	
D:o, siktat 30 » » » 118	Ärter, gula 28 » » lit. 93	Sill 50 » » » 32	
Korngryn 32 » » » 110	Risgryn 40 » » kg. 89	Blodpudding 70 » » » 25	
Spisbröd 38 » » » 103	Ärter, gröna 30 » » lit. 87	Ost 140 » » » 23	
	Havregryn, ångpreparerade 45 » » kg. 85	Kabeljo 60 » » » 18	
	Potatis 8 » » lit. 78	Köttfärs..... 140 » » » 13	
	Mannagryn 50 » » kg. 72	Kalvsylta 100 » » » 12	
	Potatismjöl 50 » » » 69		
	Makaroner 80 » » » 45		
	Socket, farin 58 » » » 67		
	D:o, kross 63 » » » 64		
	D:o, bit. 66 » » » 61		
	Stekflott..... 120 » » » 77		
	Margarin 140 » » » 57		

* Utarbetad genom Kvinnornas uppbåds i Stockholm livsmedelsdepå.

I depån tillhandahålles kokkläder även till icke hjälpsökande å 2 kr.

Stöd
Morgonbris!

Nya Banken

Stockholm.
Högsta gällande ränta.

Kommissionärer

uppmanas att insända resterande betalning för
MORGONBRIS.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordfr. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs.! Lokal i P-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.
Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

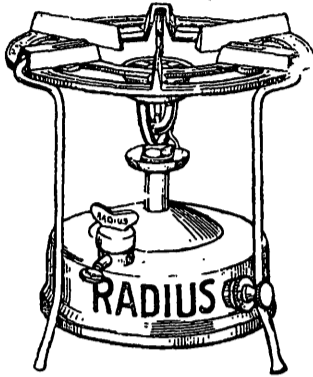
Sjukkassan har uppbörd andra mötet i månaden.
Styrelsen.

Beakta

Morgonbris'
annonser!

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: **Kungsgatan 60.**
Betalar högsta Depositions- & Kapitalräkningsränta.

med patenterad tändanordning,
är *numera* marknadens förnämsta
fotogen-gas-kök.

Finnes i varje välsorterad järn- & bosättningsaffär,
ävensom i kooperativa affärer.

RADIUS-KÖKENS detaljer passa till andra
fotogen-gas-kök.

Prova vår nya patenterade *tystbrännare*, som äntligen
löst problemet för denna typ av brännare!

Aktiebolaget RADIUS, Stockholm.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25.
Avdeln.-kontor: Upplandsgatan 15.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 1/2 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 5 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Svenska Lifränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Lifränteförsäkring,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring & sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.
Styrelsen.

**ALLMANNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

(Ft. Å. 1 OCH MED DEN 1 JUNI 1914 I SAMARBETE
MED FÖRSÄKRING ANSTALTEN BRAGE)

meddelar
Lifförsäkring
af alla slag.

Lifförsäkringsbestånd:
■ Cirka 46,340,000 kr.

Fonder:
Cirka 6 milj. kr.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-
klubb avhåller ordinarie möte andra och sista
måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen